

GRUNDLAGSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2002 rd

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser rörande lagarnas efterlevnad för år 2000

Justitiekanslerns i statsrådet berättelse om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser rörande lagarnas efterlevnad för år 2001

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 26 september 2001 justitiekanslerns i statsrådet berättelse om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser rörande lagarnas efterlevnad för år 2000 (B 12/2001 rd) och den 11 september 2002 justitiekanslerns i statsrådet berättelse om justitiekanslerns ämbetsåtgärder och iakttagelser rörande lagarnas efterlevnad för år 2001 (B 12/2002 rd) till grundlagsutskottet för beredning.

- fd kanslichef, biträdande kanslerns ställföreträdare Klaus Helminen.

Utskottet har med anledning av avsnittet om *de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna* hört

- juris licentiat, assistent Paula Ilveskivi
- professor Olli Mäenpää
- juris licentiat Kirsi Neiglick
- juris licentiat Maija Sakslin
- professor Kaarlo Tuori.

Sakkunniga

Utskottet har med anledning av *berättelsen för 2000* hört

- justitiekanslern i statsrådet Paavo Nikula
- fd biträdande justitiekansler Jukka Pasanen

Utskottet har med anledning av *berättelsen för 2001* hört

- justitiekanslern i statsrådet Paavo Nikula
- biträdande justitiekansler Jaakko Jonkka
- fd biträdande justitiekansler Jukka Pasanen
- fd kanslichef, biträdande justitiekanslerns ställföreträdare Klaus Helminen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

De föreliggande berättelserna är i allt väsentligt uppbyggda på samma sätt som de tidigare berättelserna.

Den innehåller en allmän översikt över justitiekanslersämbetets verksamhet. Dessutom redogörs där för granskningen av statsrådet, de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna, laglighetsövervakning-

en och övervakningen av advokatväsendet. I berättelsen ingår de viktigaste dokumenten från justitiekanslersämbetet plus bilagor med t.ex. statistik över verksamheten.

En nyhet i berättelsen för 2001 är avsnittet "Republikens president och statsrådet". Avsnittet är enligt utskottet synnerligen angeläget och utskottet har tidigare efterlyst ett sådant i berättelsen (GrUB 2/2001 rd, s. 2 andra spalten). Berättelsen ger nu en vidare överblick över justitiekanslerns och justitiekanslersämbetets verksamhet.

Av de ärenden justitiekanslersämbetet behandlat utgör klagomålen en klar majoritet. Dessutom kan justitiekanslern själv initiera vissa ärenden och en del uppkommer som en följd av granskningen av straffdomar. Dessutom ger justitiekanslern republikens president, statsrådet och ministerierna utlåtanden. År 2000 kom det in något fler klagomål (1 282) än året innan (1 239). Året därpå anhängiggjordes 1 292 klagomål. Antalet avgjorda klagomål visar en svag uppåtående trend: 2001 avgjordes 1 303 klagomål och året innan 1 231 medan siffran 1999 var 1 190. Åtgärdsavgörandenas procentuella andel av klagomålen var 18 år 2001 då den år 2000 hade varit 16, dvs. en procentenhet större än året innan. Behandlingstiden för klagomålen växlar fortfarande. År 2001 var mediantiden för avgörande av samtliga klagomål ca 12 veckor och den genomsnittliga tiden ca 25 veckor medan motsvarande siffror 2000 var ca 9 veckor respektive ca 21 veckor.

Utskottet går inte närmare in på enskilda beslut och ställningstaganden från justitiekanslerns sida.

De grundläggande fri- och rättigheterna

I samband med revideringen 1995 av de grundläggande fri- och rättigheterna kompletterades

regeringsformen med en bestämmelse om att justitiekanslern i sitt uppdrag också skall övervaka att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna respekteras. Detta uppdrag lever kvar i 108 § 1 mom. i den nya grundlagen.

Grundlagsutskottet har ansett det vara förenligt med andan i 1995 års reform att den årliga berättelsen från justitiekanslern innehåller ett särskilt avsnitt om de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 7 första spalten). I berättelserna för 2000 och 2001 redovisas på hävdvunnet sätt för de grundläggande fri- och rättigheterna samt de mänskliga rättigheterna i ett särskilt avsnitt. Utskottet har i samband med behandlingen av berättelsen för 2000 hört experter på konstitutionell rätt men av tidsskäl tvingats avstå från det i fråga om berättelsen för 2001. Utskottet vill dock understryka vikten av att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna behandlas i ett sammanhang i berättelsen, att utskottet kan höra sakkunniga om detta avsnitt och att justitiekanslern ges möjlighet att kommentera saker som kommit fram i samband med utfrågningen. Utskottet har för avsikt att hålla fast vid denna rutin.

Förslag till beslut

Grundlagsutskottet föreslår

att riksdagen godkänner berättelserna och

att betänkandet sänds till regeringen för att delges också justitiekanslern i statsrådet samt till riksdagens justitieombudsman.

Helsingfors den 12 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Paula Kokkonen /saml
vordf. Riitta Prusti /sd
medl. Tuija Brax /gröna
Klaus Hellberg /sd
Esko Helle /vänst
Gunnar Jansson /sv
Jouko Jääskeläinen /kd
Saara Karhu /sd
Marjukka Karttunen /saml

Jouni Lehtimäki /saml
Pekka Nousiainen /cent
Heli Paasio /sd
Osmo Puhakka /cent
Pekka Ravi /saml
Markku Rossi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Jarmo Vuorinen.